

Sigorta poliçesi düzenlenmesine aracılık eden vergi mükellefi olmayan kişilere yapılan ödemelerin belgelendirilmesi hk.

Belge türü	Özelge
Kanun	VERGİ USUL KANUNU
Özelge no	B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-2057
Tarih	18.11.2011

T.C.

GELİR İDARESİ BAŞKANLIĞI

İSTANBUL VERGİ DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Mükellef Hizmetleri Usul Grup Müdürlüğü

Sayı : B.07.1.GİB.4.34.19.02-019.01-2057

18/11/2011

Konu : Sigorta poliçesi düzenlenmesine aracılık eden vergi mükellefi olmayan kişilere yapılan ödemelerin belgelendirilmesi.

İlgide kayıtlı özelge talep formunuzda; sigorta acenteliği işi ile iştigal ettiğinizi ve düzenlediğiniz poliçeler için aldığınız komisyonlardan poliçe için aracılık eden kişilere ödeme yaptığınız belirtilerek, aracılık eden kişilerin vergi mükellefi olmamaları nedeniyle yapılan ödemelerin ne şekilde giderleştirileceği hakkında bilgi talep etmektedir.

193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 9'uncu maddesinde vergiden muaf esnafa ilişkin düzenlemelere yer verilmiş, kimlerin esnaf muaflığından faydalanacakları da maddede bentler halinde sayılmıştır.

Aynı maddenin birinci fıkrasının (1) numaralı bendinde, "Motorlu nakil vasıtaları kullanmamak şartı ile gezici olarak veya bir iş yeri açmaksızın perakende ticaret ile iştirak edenler (Giyim eşyalarıyla zati ve süs eşyaları, değeri yüksek olan ev eşyaları ile pazar takibi suretiyle gıda, bakkaliye ve temizlik maddelerini ve sabit iş yerlerinin önünde sergi açmak suretiyle o iş yerlerinde satışı yapılan aynı neviden malları satanlar hariç)" hükmü yer almakta olup maddenin mülga ikinci fıkrasından sonra gelen üçüncü fıkrasında, ticarî, ziraî veya meslekî kazancı dolayısı ile gerçek usulde gelir vergisine tâbi olanlar ile yukarıda sayılan işleri gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine bağlılık arz edecek şekilde yapanların esnaf muaflığından faydalanamayacakları açıklanmış, son fıkrasında da "Bu muaflığın Gelir Vergisi Kanunu'nun 94'üncü maddesi uyarınca tevkif suretiyle kesilen vergiye şümulü yoktur." denilmiştir.

Mezkûr Kanun'un 37'nci maddesinde her türlü ticari ve sınai faaliyetlerden doğan kazancın ticari kazanç olduğu, 40'inci maddesinin birinci fıkrasının birinci bendinde, ticari kazancın elde edilmesi ve idame ettirilmesi için yapılan genel giderlerin safi kazancın tespitinde indirim konusu yapılabileceği, basit usulün hududunu belirleyen 51'inci maddede ise tavassut (aracılık) işi yapanların faaliyetleri ticari kazanç kapsamında değerlendirilerek basit usulden faydalanamayacakları hüküm altına alınmıştır.

Öte yandan, anılan Kanun'un 61'inci maddesinin birinci fıkrasında ücretin, işverene tabi ve belirli bir işyerine bağlı olarak çalışanlara hizmet karşılığı verilen para ve ayınlar ile sağlanan ve para ile temsil edilebilen menfaatler olarak tanımlanmış olup ücretin ödenek, tazminat, kasa tazminatı (Mali sorumluluk tazminatı), tahsisat, zam, avans, aidat, huzur hakkı, prim, ikramiye, gider karşılığı veya başka adlar altında ödenmiş olmasının veya bir ortaklık münasebeti niteliğinde olmamak şartı ile kazancın belli bir yüzdesi şeklinde tayin edilmiş bulunmasının onun mahiyetini değiştirmeyeceği, Kanun'un 94'üncü maddesinin birinci fıkrasında ise tevkifat yapmakla sorumlu olanların kimler olduğu belirtilerek bunlar tarafından hizmet erbabına ödenen ücretler ile 61'inci maddede yazılı olup ücret sayılan ödemelerden 103 ve 104'üncü maddelere göre gelir vergisi tevkifatı yapılması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Aynı Kanun'un "Arızı Kazançlar" başlıklı 82'nci maddesinin birinci fıkrasında "Vergiye tâbi arızı kazançlar şunlardır.

I-Arızı olarak ticari muamelelerin icrasından veya bu nitelikteki muamelelere tavassuttan elde edilen kazançlar" arızı ticari kazanç olduğu hükmü mevcuttur.

Diğer taraftan; 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 232'nci maddesi hükmüne göre tüccarlar sattıkları emtia veya yaptıkları işler için fatura vermek ve aldıkları emtia veya hizmet karşılığında fatura istemek ve almak mecburiyetindedirler.

Anılan Kanun'un 234'üncü maddesinde ise "Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle defter tutmak mecburiyetinde olan serbest meslek erbabının ve çiftçilerin:

3. Vergiden muaf esnafa;

Yaptırdıkları işler veya onlardan satın aldıkları emtia için tanzim edip işi yapana veya emtiayı satana imza ettirecekleri gider pusulası vergiden muaf esnaf tarafından verilmiş fatura hükmündedir. Bu belge, birinci ve ikinci sınıf tüccarların, zati eşyalarını satan kimselerden satın aldıkları altın, mücevher gibi kıymetli eşya için de tanzim edilir.

Gider pusulası, işin mahiyeti, emtianın cins ve nev'i ile miktar ve bedelini ve iş ücretini ve işi yaptıran ile yapanın veya emtiayı satın alan ile satanın adlarıyla soyadlarını (Tüzel kişilerde unvanlarını) ve adreslerini ve tarihi ihtiva eder ve iki nüsha olarak tanzim ve bir nüshası işi yapana veya malı satana tevdi olunur." hükmüne yer verilmiştir.

Ayrıca; 385 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin 6 - Sigorta Acentelerine Tali Acentelik Sözleşmesi İle Bağlı Olarak Çalışan Tali Acentelere Ödenen Komisyon Bedellerinde Belge Düzeni başlıklı bölümünde;

"243 ve 246 Sıra Numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nde, sigorta acente ve prodüktörleri ile sigorta ve reasürans brokerleri tarafından sigorta şirketlerine sağlanan hizmetler nedeniyle ödenen komisyon bedelleri için sigorta şirketleri tarafından 'Sigorta Komisyon Gider Belgesi' düzenleneceği ve acente, prodüktör ve brokerlerin bu bedeller için ayrıca fatura düzenlemeyecekleri ve bu bedelleri sigorta komisyon gider belgesine istinaden hasılat kaydedecekleri açıklanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257'nci maddesinin Bakanlığımıza verdiği yetkiye istinaden, tali acentelerin bir tali acentelik sözleşmesiyle sigorta acentelerine bağlı olarak faaliyette bulunmaları ve bu faaliyetleri sonucu bir komisyon geliri elde etmeleri nedeniyle, sigorta acenteleri tarafından tali acentelere ödenen komisyon bedelleri için sigorta komisyon gider belgesi düzenleme zorunluluğu getirilmiştir.

Buna göre, tali acenteler aldığı bu bedeller için ayrıca fatura düzenlemeyecekler ve bu bedelleri sigorta acenteleri tarafından düzenlenen sigorta komisyon gider belgesine istinaden hasılat kaydedebileceklerdir." denilmektedir.

Bu hükümlere göre;

a) Söz konusu acentenizin düzenlediği poliçeler için aracılık eden kişilerin hizmet akdi ile acentenize tabi ve bağlı olarak çalışmaları halinde, adı geçenlere gerek "satış primi" gerekse "komisyon" adı altında yapılacak ödemelerin tamamının "ücret" olarak değerlendirilmesi, anılan Kanun'un 61, 94, 96, 103 ve 104'üncü madde hükümleri dikkate alınmak suretiyle vergilendirilmesi ve yapılan ücret ödemelerinin Gelir Vergisi Kanunu'nun 40'ıncı maddesinin birinci bendine göre gider olarak indirilmesi,

b) Aracılık eden kişilerin hizmet akdi ile acentenize bağlı olmadan ve süreklilik arz edecek şekilde organizasyona bağlı olarak sektör içerisinde bedel karşılığı faaliyette bulunması durumunda, bu kişilerin gerçek usulde ticari kazanç mükellefiyetlerinin tesis edilmesi, yapılan komisyon ödemeleri

karşılığında fatura alınması,

c) Söz konusu faaliyetin iş yeri açılmadan kazanç sağlama amacıyla ve devamlılık arz etmeyecek şekilde icrasından veya bu nitelikteki tavassuttan elde edilmesi halinde, elde edilen kazançlar "arızı ticari kazanç" olarak değerlendirileceğinden söz konusu komisyon ödemeleri karşılığında gider pusulası düzenlenerek gider kaydedilmesi,

d) Faaliyetin, bağlılık arz etmeksizin, bir işyeri açılmadan sürekli olarak ve herhangi bir organizasyona bağlı olmadan yapılması halinde bu işin esnaf muaflığı kapsamında verilen bir hizmet olarak değerlendirilmesi, bu hizmetler için gider pusulası karşılığı yapılacak ödemelerin Gelir Vergisi Kanunu'nun 94/13-d maddesi gereğince %10 oranında gelir vergisi kesintisine tabi tutulması gerekmektedir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

(*) Bu Özelge 213 sayılı Vergi Usul Kanununun 413.maddesine dayanılarak verilmiştir.

(**) İnceleme, yargı ya da uzlaşmada olduğu halde bu konuya ilişkin olarak yanlış bilgi verilmiş ise bu özelge geçersizdir.

(***) Talebiniz üzerine tayin edilmiş olan bu özelgeye uygun işlem yapmanız hâlinde, bu fiilleriniz dolayısıyla vergi tarh edilmesi icap ederse, tarafınıza vergi cezası kesilmeyecek ve tarh edilen vergi için gecikme faizi hesaplanmayacaktır.

Bu metin Mevzuat Bankası (mevzuat.vergibulustayi.com) aracılığıyla gib.gov.tr arşivinden alınmıştır. Resmî işlemlerde Resmî Gazete metni esastır. — 18.09.2026